

*Алексєєва О. М.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова*

СПЕЦИФІКА АНТРОПОНІМІВ У КОМП'ЮТЕРНОМУ ДИСКУРСІ

У статті розглядаються типи та номінативна специфіка ідентифікацій учасників комп'ютерного дискурсу. Пропонується класифікація, порівняльний аналіз та відображення основних тенденцій функціонування антропонімів у комп'ютерному дискурсі американських та українських сайтів.

Ключові слова: комп'ютерний дискурс, Інтернет-дискурс, особове ім'я, номінативна ідентифікація.

Загальна постановка проблеми. Специфіка сучасного стану розвитку мов полягає в тому, що вони функціонують в умовах глобалізації, коли стираються межі між державами, мови активно взаємодіють, виникають особливі субкультури, яким притаманний власний мовний код, у тому числі й засоби найменування та ідентифікації учасників комунікації. Ці явища найбільш характерні для комп'ютерного дискурсу, або Інтернет-дискурсу, зокрема для Інтернету та World Wide Web. Інтернет-дискурс є особливим різновидом дискурсу, адже йому притаманна гібридність, оскільки він вирізняється письмовою формою реалізації, але будується за принципами усного розмовного мовлення [3, с. 8].

У зв'язку із такими глобальними змінами комунікативної ситуації у всесвітніх масштабах виникає потреба переглянути склад традиційних ономастичних засобів, що слугують для ідентифікації учасників комп'ютерного дискурсу. У цьому полягає **актуальність** нашого дослідження.

Аналіз попередніх досліджень. Відповідно до традиційного погляду на власні імена, то вони трактуються, передусім, як засоби ідентифікації [2, с. 473–474]. Це їх основна функція. В останні роки в ономастичній літературі власні імена розглядаються як згорнутий національно-культурний концепт, закодований національною мовою. Відповідно до цієї концепції особове ім'я – це лінгвосоціальний знак людини-особистості. Встановлено, що зазначені одиниці, зокрема антропоніми, займають у мовній системі проміжне положення, оскільки вони, по-перше, оформлюються як лексико-граматичні (або словотвірні) одиниці конкретної мови; по-друге, “тісно пов'язані зі світом матеріальних та духовних цінностей суспільства на певних етапах його розвитку” [1, с. 5]. До того ж власні імена – це один із найпоширеніших засобів вираження художніх текстів. У цьому випадку поетоніми виконують і конотативну або стилістичну функцію [4].

Інтернет-дискурс відрізняється від усіх інших тим, що віддзеркалює особливості спілкування в умовах глобалізації. Специфіка процесу комунікації в мережі Інтернет полягає, по-перше, у тому, що учасники діалогу можуть залишатися анонімними, змінювати імена, вигадувати їх тощо. Це призводить до того, що іноді їх не можна

чітко ідентифікувати як лінгвосоціальні знаки, тобто виникає проблема встановлення природи власних імен учасників комп'ютерного дискурсу. По-друге, для ідентифікації учасників комунікації використовуються так звані *ніки* (*нікнейм*), під якими розуміють мережеве ім'я – псевдонім, використовуваний користувачем в Інтернеті звичайно в місцях спілкування (у чаті, форумі, блозі). Цей термін утворився від англійського *nickname*, що первинно означало “кличка”, “прізвисько” [5]. Найчастіше в лінгвістичну основу ніків покладено власне ім'я або прізвище, а також імена міфічних персонажів, героїв, або вони мають символічне чи образне значення. У більшості випадків нік має загальну спрямованість із аватаром користувача. Проте аналізований термін остаточно ще не встановився в своєму значенні. У комп'ютерному дискурсі він синонімічний із термінами *логін*, *обліковий запис*. З ономастичних позицій він межує з *прізвиськом* (*кличкою*), *псевдонімом*, *автонімом* та ін. У зв'язку з цим існує необхідність встановлення термінологічного значення *ніки*.

Метою цієї статті є типологізація засобів ідентифікації учасників Інтернет-дискурсу. Зазначена мета передбачає розв'язання таких *завдань*: 1) аналіз традиційних ономастичних термінів, які вживаються для ідентифікації осіб; 2) визначення типів ідентифікації учасників діалогу в Інтернет-дискурсі.

Результати дослідження. Отже, термін *нік*, з одного боку, входить до складу власне ономастичної терміносистеми, з іншого – до комп'ютерної термінології.

Якщо визначати місце ніків серед ономастичних термінів, то вони межують передусім з прізвиськами, псевдонімами, криптонімами, гетеронімами та ін.

Від *прізвиська* у *ніка* є те, що він також є *неофіційним ім'ям людини, яке відомо досить обмеженому колу людей і може даватися в різні періоди життя людини, тобто змінюватися або зникати зовсім з часом*. У відомих людей прізвиська фіксували те, що для оточуючих мало особливе значення. Персональні прізвиська утворювалися переважно за зовнішнім виглядом (*Карл II Лисий*), за місцем народження (*Максим Грек*), життя, смерті, за родом діяльності (*Іоанн Хреститель*), за характером (*Володимир Святий*) і т. п. У ніках це встановити майже неможливо. Проте, на відміну від прізвиська, невідомо, чи нік відбиває реальні властивості й якості його носія, його походження та ін. На наш погляд, нік може віддзеркалювати і бажані риси людини [5].

Як *псевдонім* нік також слугує для ідентифікації особи. Однак псевдонім офіційно функціонує в тієї або іншій публічній діяльності замість імені, що дано при народженні й зафіксовано в офіційних документах. Як відомо, у західній культурі псевдонімами найчастіше користуються діячі літератури та мистецтва, у східних культурах прийняття псевдоніма свідчить про зміни соціального статусу, аналогічно обов'язковій зміні імені у священників і ченців, особливо в Православній церкві, хоча називати церковні імена священнослужителів псевдонімами не прийнято. Звертання до псевдоніма не примушує його носія відмовитися від ідентичності, тому псевдонім найчастіше витісняє теперішнє ім'я [5].

Мотиви, що примушують публічну людину до заміни власного імені псевдонімом є цілком зрозумілими. Це прагнення: 1) замінити занадто довге ім'я більше коротким, що запам'ятовується (*Едсон Арантес ду Насименту* – це відомий футболіст *Пеле*); 2) встановити відповідність між новим взятим “мовцем” ім'ям та обраним родом діяльності, особистою творчою або громадською позицією (*Юхим Придворов* – *Дем'ян Бідний*); 3) сховати походження, зокрема, національність носія імені (поляк *Вільгельм Аполлінарій Костровицький* став французьким поетом *Гійомом Аполлінером*); 4) “розійтися” в іменах з іншою особою, що діє в цій сфері й носить те

ж або схоже ім'я (старший брат Самуїла Маршака *Ілля* обрав псевдонім *Михайло Льїн*) тощо [5].

Крім того, особливим випадком є колективні псевдоніми, покликані позначити єдиним ім'ям загальну діяльність групи осіб (*Кукринікси*), та (у західній, насамперед американській, видавничій практиці) контрольовані видавцями перехідні псевдоніми (house names), які звичайно використовуються для публікації творів, що відносяться до певного комерційного циклу ("*Максвелл Грант*" для циклу пригодницьких романів). У ніка ми не можемо знати, чи позначає псевдонім одну людину, чи декілька.

В ономастичному аспекті нік швидше за все нагадує *криптонім* – підпис під твором замість імені автора, що не припускає можливості ототожнювання з тою чи іншою конкретною особою. Призначення криптоніма – сховати ім'я справжнього автора. У художній літературі цей прийом застосовують, коли обнародують ризиковані в тому або іншому відношенні твори. У випадку успіху криптоніми найчастіше розкриваються й перетворюються у звичайні псевдоніми (*Борис Акунін*) або *гетероніми* – імена, використовувані автором для частини своїх творів, виділених за якою-небудь ознакою, на відміну від інших творів, що підписують власним ім'ям або іншим гетеронімом [5]. Це явище часто зустрічається в масовій літературі, коли твори того самого автора, що належать до різних жанрів або циклів, підписуються різними іменами для зручності читача.

При розширеному розумінні псевдоніма до його різновидів належать літературна маска, аллонім, астронім, автонім. *Літературна маска* – вигаданий автор, якому приписується той або інший твір. *Аллонім* – ім'я іншої реально існуючої або існуючої особи, що використовуване автором замість власного імені при позначенні авторства твору. В епоху пізньої Античності та Середньовіччя аллоніми часто використовувалися для того, щоб ім'ям більше раннього й більше авторитетного автора додало б більшого авторитету новотвору. *Астронім* – типографський знак "зірочка" (астериск, "*") або комбінація з декількох таких знаків (іноді набраних особливим чином, наприклад "***"), використовувана замість імені автора, або персонажа, або фігуранта твору. *Автонім* – справжнє ім'я людини, відомої під псевдонімом. Без сумніву, будь-який різновид псевдоніма може функціонувати як нік, однак нікнейми значно складніші і за структурою, і за умовами функціонування.

У комп'ютерному дискурсі нік як елемент терміносистеми межує з іншими термінами *логін*, *обліковий запис* та ін.

Логін (login, log in, log on, signin, sign in) як сленговий термін Інтернет-дискурсу позначає: 1) процедуру аутентифікації користувача в комп'ютерній системі, як правило, шляхом вказівки імені облікового запису та пароля; 2) ім'я облікового запису користувача в будь-якій формі [http]. Незважаючи на те, що логін обирається користувачем особисто, він все ж таки офіційно фіксується у процесі надання Інтернет-послуг, на відміну від ніка, якому властива довільність.

Обліковий запис (сленгові еквіваленти – *аккаунт* й *еккаунт*, від англ. *account* – обліковий запис, особистий рахунок, бюджет) – це своєрідний різновид логіна, містить відомості, які користувач повідомляє про себе деякій комп'ютерній системі.

Обліковий запис може містити також "додаткові анкетні дані про користувача – ім'я, прізвище, по батькові, псевдонім (никнув), стать, національність, расову приналежність, віросповідання, групу крові, резус-фактор, вік, дату народження, адресу електронної пошти, домашню адресу, робочу адресу, нетмейлову адресу, номер домашнього телефону, номер робочого телефону, номер стільникового телефону, номер ICQ, ідентифікатор Skype, никнув в IRC, інші контактні дані систем обміну миттєвими повідомленнями, адресу домашньої сторінки й/або блогу в Павутині або

Інтернеті, відомості про хобі, коло інтересів, сім'ю, перенесені хвороби, політичні переваги, партійну приналежність, культурні переваги, вміння спілкуватися іноземними мовами, принесені обітниці і т. д. Конкретні категорії даних, які можуть бути внесені в таку анкету, визначаються творцями й (або) адміністраторами системи [http]. Обліковий запис може також містити таку додаткову інформацію: одну або кілька фотографій або аватар користувача; різні статистичні характеристики поведінки користувача в системі: давнина останнього входу в систему, тривалість останнього перебування в системі, адреса використаного при підключенні комп'ютера, інтенсивність використання системи, сумарне й (або) питома кількість певних операцій, зроблених у системі, і т. д.

Від логіна обліковий запис відрізняється тим, що, як було зазначено, містить відомості, необхідні для ідентифікації користувача при підключенні до системи, інформацію для авторизації й обліку (ім'я користувача та пароль або інший аналогічний засіб аутентифікації типу біометричних характеристик). У більшості випадків пароль або його аналог, зберігається в зашифрованому або хешированому вигляді (з метою його безпеки) [http]. Аутентифікація за паролем може передбачати інші додаткові засоби, що сприяють підвищенню надійності: спеціальне секретне питання (або кілька питань) такого змісту, що відповідь може бути відома тільки користувачеві. Такі питання й відповіді також зберігаються в обліковому запису.

Таким чином, ніки суттєво відрізняються як від власне омонімічних термінів, так і від термінів Інтернет-дискурсу.

Як відомо, спілкування в мережі Інтернет відбувається в двох режимах: on-line або off-line. Проте в будь-якому випадку необхідно звертання або вживання традиційних форм ввічливості. Саме формули звертання та підписи дають передусім можливість ідентифікувати учасників комунікації.

Для доведення цієї думки шляхом суцільної вибірки було отримано номінативні ідентифікації учасників комп'ютерного дискурсу – 467 од. з американських сайтів і 464 од. – з українських:

http://kp.ua/Default.aspx?page_id=2&date=200111&news_id=262889&p=3,

<http://forum.gazeta.ua//viewtopic.php?f=26&t=28&start=2130>

http://news.yahoo.com/s/ap/20110301/ap_on_bi_ge/us_obama_governors

<http://content.usatoday.com/communities/>

Вибрані одиниці класифіковані за такими параметрами:

1) латинографічно оформлені традиційні імена (*Alex, Dennis, Michael, John Coktoasten Aaron Mike Farrell, Glen, Richard*); кирилографічно оформлені традиційні імена (*Арина, Татьяна, Егор Форель, Игорь, Слава, Влад, Иван, Сергей, Тарас, Богдан, Макс, БОРИС, Олег, Юрій*);

2) латинографічно оформлені традиційні імена з додаванням різноманітних елементів: амер. *LarryG, Bobby R, Jonathan M, Dennis WVU, Chris Matthews at MSDNC, Jerry J, Robert Meinking19, Marc Ch., JAMES-SW, Nick-l*; укр. *MASHUTKA, I_LY_A, MURASHKO-OLEG, _alya, Ticiya, Gergirina, nickita_, Yuliya_Z, kviktorija, redvanetsky, Yudolina, Evgenij_K, kviktorija, allucja, Serji, Lenaleonora, s_rysyukov, olefirovaivanka-yanka, Yarema*;

3) трансформовані латинографічно оформлені традиційні імена: амер. *Beejay, AnTonynS, MicMac, kerryb, MaxZ, Olivia Ann, MaryLu Brexton, StevandRoy, David_cren, Kurty-sess*; укр. *sergik, angela-je, stanislavVK, OlechkaTa, Oks_Ana, Lili_Boyko, Vlad_msk, SergeyMr, alena-margo, Dussya, Den_, RuslanZL, Adreans, oksana_cratos, sasha_w, vika_vita, michael.sobin, GeorgeSergey, Poline, Milla_S, Lenaleonora*;

4) латинографічно оформлені традиційні імена з додаванням колажних елементів у формі цифр, які віддзеркалюють час або створення електронної адреси, або містять елементи дати народження: амер. *Shelly78, Dick2001, Morrissss-67, Martin1967, susanright2009, JACk2000-12, Sam_09, nathann1980-11-10, rachel555, tom101*; укр. *Alena15, arisha0008, Andryj59 lenok28, olga_2008, vova001, Maryna_26, zoja197530, Vladimir68, ira-2000-07, Liki25, Milla06, irina.37, masyanya2140, arisha0008, Anka26, natalia2, mary07, Alex444441, Julianna333, Vdik_2006, Yuliya_7, Cveta08, Denis2203, Andrey_7, Katya2008, natka12, Yuliya_7*;

5) латинографічно оформлені традиційні імена з елементами-топонімами: амер. *DenverJohn, NYMichael, HarryNebraska, Billfromwest, americanjimmy, southkingRoy*; укр. *natashakiev, GalinaHarkov, amerigo.kiev, kievlyanki*;

6) латинографічно оформлені традиційні імена з елементами редуплікацій: амер. *Joannn, GAiil, Donnn*); укр. *VIKTORRRRR, vjacheslavv, LOLAA, ffreedom*;

7) традиційні латинографічно оформлені імена з додаванням аксіологічно маркованих елементів, що вказують на якості користувача: амер. *LilyFlower8604, littleben, doubting tom*; укр. *YuliaFobee*;

8) латинографічно оформлені апелятиви англійської мови у функції власних імен (*The Shooter, Opinionist, the Professor, Facts, violin, Bikeman, spankie, Ford Driver, Thinkker, Breeeze, bigfinger, SPEED RACER*); кирилицею і латинографічно оформлені апелятиви у функції власних імен: укр. *Тангенс, Novina*;

9) латинографічно оформлені апелятиви англійської мови з грою слів або редуплікацією (*Randomcitizen, cookiecrisp, FreedomFox, Liberal idiot, Backbone Dogmatic Degreezer, The Christian Reich, My Shocked Face, Red Oak, Applesandoranges, Starstreamtracker, DOG, knottygirl, Get Moving, GuyfromKansas, FreedomFOX, HomerSentional mtDNA, Score 1, Name withheld, event horizon, WarriorSwan*; латинографічно оформлені англомовні або **російськомовні** апелятиви з грою слів або редуплікацією (*TanGo, crazyboss, Iole4ka11, Navigator, skromnjaga455k, Lexxs, Sea_Gull, Neoman, seek2000, sea55, siatriss, younona*);

10) англомовні апелятиви (іноді з додаванням колажних елементів): *Flashdriver7, Really_Tired, Dimondz13, big-strom, lonely_tonight, neverfoveryours, libsrcrazy, Realitycheck4eve, Biggreyoldman*; латинографічно оформлені **російськомовні** апелятиви (іноді з додаванням колажних елементів) (*Mandarinka, puteshestvennik, chizhik, blondynka, konsultant, reka8, kameta, molchalivaya, pelengacia, yozhik, komik, koshka27, finik, balistik, romashka_NN, УКРАИНЕЦ, Россиянин, ответ Россиянину*);

11) комп'ютерні жаргонні або "стьобові" імена: амер. *Hypocritesparadise.com, User644, I am The Walking Dude, Yourworstnightmare, guesswho, savethecounry*; укр. *CtrlAltDel, extremalov.net, Ржунимагу, каждой твари по паре, мнение народа!*;

12) алюзії на імена історичних осіб та героїв художніх творів, політиків: амер. *noobama, Bill Clinton, LizaKodoliza, nelnikson, Obamarama57, Teddy Vodka Kennedy*; укр. *GeorgV10, Іван дурак*;

13) непрозорі імена: амер. *fdsfsd, kirstenlf, 30 MM, geymo, shemeee, doitno, TopherN, jcwinohio, crppplll, jmjm, sos-ty, hhhyuy23*; укр. *gele4ka, alovnica06, bagios, oncer, Anela08, barsuella, bagios, Karmel, sklsk, 123qaz, veralyn, FoNeChKo, Gogona, Sam-dive, tvishnya, lean79, inno4ek1, eduardmx, Reise, pillar, lop, i2227754, A8918, kin-gulnara, Laweyr, Narishka, lian77, dolya_uv, A8918, Angeleyes, vatsik, Fleta, Nixdorf, ybkru0, lafesta, tanuka_1, sesam, vikkilacky, cheyene, villett, traident, Leeloo08, kamalatmika, Fleta, vikcil, gunnar*;

14) ніки, що складаються тільки з цифр: амер. *12-21-2012, 7865, 1212, 009, 32—90*; укр. *43168, 956327, 000565*;

15) імена, в основу яких покладено реальні англомовні фрази: амер. *Stop welfare, TaxedEnoughAlready, truth shall set you free, Get Real, AmericansFirst, commonsense, USA Imploding, ComeOnPeople, Eric hates scammers, think, therefore I am*; укр. *LifeUp*;

16) англомовні апелятиви (з додаванням різноманітних елементів): амер. *4TheBirds, bigdollar, ship44, sunmoon12, mask-task, eclipse-of-the-sun, Curly the cat2, Prophet of Fear1111, fishinworm065*; укр. *Stranger, luxor, sierra, angel_t, ingatravel, frost, runner99r, Wetall, toor-world, violet_ear*;

17) іншомовні імена: амер. *EUGENE, slav*; укр. *Anette, m_serg64, ervin1971, alexus_m, Annchen, Smith*;

18) імена відомих персонажів або торговельних марок: амер. *JCPennies, Chanel, united, Crest, Bounty, VodkaandCola, Donald Duck*; укр. *Silva, Ahmat, pollada*.

Таблиця 1

Кількісна характеристика номінативних ідентифікацій учасників комп'ютерного дискурсу

	Типи номінативних ідентифікацій учасників комп'ютерного дискурсу	США	Україна
1.	Латинографічно оформлені імена	50	17
	Кирилографічно оформлені імена	–	45
2.	Латинографічно оформлені імена з додаванням різноманітних елементів	40	50
3.	Трансформовані латинографічно оформлені імена	25	20
4.	Латинографічно оформлені імена з додаванням колажних елементів у формі цифр, які віддзеркалюють час або створення електронної адреси, або містять елементи дати народження	15	25
5.	Латинографічно оформлені імена з елементами-топонімами	14	20
6.	Латинографічно оформлені імена з елементами редуплікацій	11	9
7.	Латинографічно оформлені імена з додаванням аксіологічно маркованих елементів, що вказують на певні якості користувача	26	23
8.	Латинографічно оформлені апелятиви англійської мови у функції власних імен	20	7
	Кирилографічно і латинографічно оформлені апелятиви у функції власних імен	–	5
9.	Латинографічно оформлені апелятиви англійської мови з грою слів або редуплікацією	55	16
	Латинографічно оформлені англомовні або україномовні апелятиви з грою слів або редуплікацією	–	10
10.	Англомовні апелятиви (іноді з додаванням колажних елементів)	11	8
	Латинографічно оформлені російськомовні й україномовні апелятиви (іноді з додаванням колажних елементів)	–	20
11.	Комп'ютерні жаргонні або “стьобові” імена	78	42
12.	Алюзії на імена історичних осіб та героїв художніх творів, політиків	10	6
13.	Непрозорі імена	8	63
14.	Ніки, що складаються тільки з цифр	6	45
15.	Ніки, в основу яких покладено реальні англомовні фрази	50	3
16.	Англомовні апелятиви (із додаванням різноманітних елементів)	28	10
17.	Іншомовні імена	5	12
18.	Імена відомих персонажів або торговельних марок	15	8
	УСЬОГО	467	464

Американське суспільство належить до найактивніших користувачів Інтернету, на сайті після якої-небудь статті може бути до 9–10 тис. коментарів користувачів під різними ніками. Натомість в Україні вони становлять незначну кількість – від 20 до 1000 коментарів.

Висновки. Отже, типи номінативних ідентифікацій учасників Інтернет-дискурсу відображають основні тенденції в оформленні ніків: 1) переважно це латинографічно оформлені слова; 2) у їх основу покладено як власне антропоніми, так і апелятиви. За змістом ніки виконують ономастичні функції, за формою це власні (реальні або вигадані) імена або (англомовні) апелятиви, що виконують їх роль. Специфікою ніків є те, що вони колажні за формою, до їх складу часто включаються цифри.

Л і т е р а т у р а :

1. *Гнаповська Л. В.* Лінгвокогнітивні та лінгвокультурологічні характеристики англійських антропонімів германського походження : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 “Германські мови” / Людмила Вадимівна Гнаповська. – К., 1999. – 16 с.
2. *Лингвистический энциклопедический словарь.* – М. : Советская энциклопедия, 1990. – 685 с.
3. *Лукашенко Н. Г.* Іспаномовний Інтернет-дискурс : комунікативно-прагматичний та лінгвостилістичний аспекти (на матеріалі форумів з проблематики родинних стосунків) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.05 “Романські мови” / Наталія Григорівна Лукашенко. – К., 2006. – 22 с.
4. *Мудрова Н. В.* Мовна гра як засіб поетики власних назв : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.15 “Загальне мовознавство” / Н. В. Мудрова. – Донецьк, 2008. – 18 с.
5. Нікнейм [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B8%D0%BA>
6. *Чучка П. П.* Українські псевдоніми : статус, структура і функції / П. П. Чучка // Наукові записки. – Кіровоград : РВЦ КДПУ ім. В. Винниченка, 2001. – С. 12–17.

Алексеева О. Н. Особенности классификации антропонимов в американском и украинском компьютерном дискурсе.

В статье рассматриваются типы формоделей и номинативная специфика идентификаций участников компьютерного дискурса. Предлагается классификация, сравнительный анализ антропонимов (“никнеймов”) с украинских и американских сайтов.

Ключевые слова: компьютерный дискурс, интернет-дискурс, личное имя, ник, номинативная идентификация.

Aleksieieva O. N. The classification of anthroponyms in computer discourse of the USA and Ukraine.

The article outlines a new approach to the classification of types and models of computer discourse users nomination. The new classification, comparative analyses of nicknames from Ukrainian and American online newspapers are suggested.

Keywords: computer discourse, internet discourse, nickname, identification.